

Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring beskriver kvalifikasjoner¹ i det norske utdanningssystemet slik det er i dag. Kvalifikasjonene er plassert inn fra nivå 2 til 8 i et overordnet rammeverk. Kvalifikasjonsrammeverket beskriver det generelle og overordnede overlæringsutbyttet alle kandidater som har fullført en utdanning på et av disse nivåene forventes å ha oppnådd når de er ferdige med utdanningen. Rammeverket beskriver en gruppe kvalifikasjoner på et gitt nivå, ikke det en enkelt person har oppnådd av faglige prestasjoner. For eksempel er fullført videregående opplæring én kvalifikasjon i rammeverket, mens fagsammensetningen og den faglige prestasjonen vil komme frem av karakterutskriften til kandidaten som har oppnådd denne kvalifikasjonen.

Denne artikkelen er skrevet for å gi en overordnet innføring i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR), og den bruksnyttene rammeverket vil kunne få for ulike grupper og aktører. Den vil bli fulgt opp i tiden fremover med artikler som går mer i dybden innenfor tema som er aktuelt for utviklingen av NKR og EQF (European Qualifications Framework).

Læringsutbytte – hva er det?

Læringsutbyttebeskrivelsene i kvalifikasjonsrammeverket er generelle og overordnede beskrivelser (deskriptorer) som definerer hvilken *kunnskap*, *ferdigheter* og *generell kompetanse* en elev, lærling eller student forventes å ha oppnådd når de har fullført utdanningen sin. Det er altså resultatet av læringsprosessen som er viktig.

De generelle læringsutbyttebeskrivelsene defineres slik:

- *Kunnskap* er det å forstå teorier, fakta, begrep, prinsipper, og prosedyrer innenfor fag, fagområder og/eller yrker
- *Ferdigheter* er evnen til å bruke kunnskapen til å løse problemer eller oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter – kognitive, praktiske, kreative og kommunikative.
- *Generell kompetanse* er det å kunne bruke kunnskap og ferdigheter på en selvstendig måte i forskjellige situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, og evne til refleksjon og kritisk tenkning i utdannings- og yrkessammenheng.

For hvert av de syv nivåene i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket beskrives læringsutbyttet med en stigende grad av kompleksitet. Som nevnt over er det i arbeidet med lære- og studieplaner at læringsutbytte fylles med innhold for hvert enkelt fagområde og hver enkelt utdanning.

Forholdet mellom NKR og den enkelte utdanningen

NKR er et overordnet og nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Det inneholder generelle nasjonale læringsutbyttebeskrivelser (deskriptorer) som gjelder for alle kvalifikasjoner på hvert av de syv nivåene (nivå 2-8), uavhengig av fagområde. Kvalifikasjoner plassert inn på hvert av nivåene skal ha egne læringsutbyttebeskrivelser som samsvarer med de generelle beskrivelsene fastsatt nasjonalt i NKR.

¹ Kvalifikasjon: et formelt læringsutbytte på et bestemt nivå som er godkjent av en anerkjent instans. En formell kompetanse.

De nasjonale læringsutbyttebeskrivelsene i NKR danner utgangspunktet for utarbeidelsen av de fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelsene som gjelder for den enkelte utdanningen. På den måten får kvalifikasjonsrammeverket betydning for utdanningstilbydere eller kandidaten som har fullført utdanningen. For grunnopplæringen vil det si at læreplanene, gjennom kompetansemål som beskriver læringsutbytte, skal uttrykke hva elevene skal kunne mestre etter endt opplæring. Fagskoler, universiteter og høyskoler skal beskrive læringsutbytte for alle utdanninger, studieprogrammer, fag og emner². Kvalifikasjonsrammeverket og læringsutbyttebeskrivelsene forankres på den måten i det lokale arbeidet med læreplaner, den enkelte utdanningen, og den individuelle faglige kvalifikasjonen.

Kvalifikasjonsrammeverket er i implementeringsfasen; derfor er potensialet det kan ha for enkeltpersoner, arbeidsgivere, arbeidssøkere, læresteder og tilbydere ennå ikke fullt ut synliggjort.

Hvordan kan enkeltpersoner bruke kvalifikasjonsrammeverket?

For enkeltpersoner vil rammeverket gjøre det lettere å forklare og sammenligne kvalifikasjoner. Informasjon om kvalifikasjonens nivå og fagspesifikke læringsutbytte vil være nyttig i kommunikasjonen med arbeidsgivere og utdanningsinstitusjoner både i Norge og i utlandet. De som søker utdanning eller er studenter kan bruke nivået i rammeverket og/eller læringsutbyttebeskrivelser for den enkelte utdanning for å få informasjon om hva som forventes av dem. Dette kan bidra til at det utdanningsvalget den enkelte tar blir riktig, og at studenten står i sentrum av sin egen undervisnings- og læringssituasjon. I tillegg er informasjonen nyttig med tanke på hva som kreves hvis studenten ønsker å bytte fagområde eller fortsette studiet ved et annet lærested.

Hvordan kan arbeidsgivere bruke kvalifikasjonsrammeverket?

Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket kan bidra til å vise hva en ferdig uteksaminert kandidat, med en bestemt kvalifikasjon, forventes å kunne etter endt utdanning. Nivåene og læringsutbyttebeskrivelsene kan være et redskap for å vise hva kvalifikasjonen innebærer og hvilke forventninger en arbeidsgiver kan ha til en ferdig uteksaminert kandidat med en spesifikk kvalifikasjon. Dette kan bidra til godt rekrutteringsarbeid, kompetanseutvikling i bedriftene og god informasjon om sammenhengen mellom kvalifikasjonsnivåer nasjonalt og internasjonalt.

Hvordan kan arbeidssøkere bruke kvalifikasjonsrammeverket?

Kvalifikasjonsrammeverket kan være et nyttig verktøy da det forteller potensielle arbeidsgivere hvilket nivå arbeidssøkerens kvalifikasjon ligger på. Sammen med fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser synliggjøres på denne måten arbeidssøkerens kunnskap, ferdigheter og generelle kompetanse.

² For høyere utdanning gjelder også kvalifikasjonsrammeverket som er fastsatt gjennom Bolognaprosessen (QF-EHEA). Dette rammeverket var utgangspunktet for utarbeidelsen av de nasjonale læringsutbyttebeskrivelsene for høyere utdanning.

Hvordan kan læresteder og tilbydere av utdanning bruke kvalifikasjonsrammeverket?

Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket og læringsutbyttebeskrivelsene er nyttige redskap i arbeidet med læreplaner og i utviklingen av studietilbud. Beskrivelsene av kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse er et utgangspunkt for pedagogisk og metodisk utviklingsarbeid fra program- til emnenivå. Dette er blant annet sentralt for utviklingen av gode studieprogrammer, og for å velge optimale evalueringsformer. I tillegg kan læringsutbyttebeskrivelsene være et nyttig redskap i forbindelse med godkjenningsarbeid, godskrivning, fritak, faglige jevngodhetsvurderinger og realkompetansevurderinger.

Hvordan henger dette sammen med livslang læring og realkompetanse?

Kvalifikasjonsrammeverket skal bidra til å synliggjøre og verdsette resultater av læring³ som skjer gjennom livet. Når alle emner og utdanninger er ferdig beskrevet kan læringsutbyttebeskrivelsene bli nyttige redskaper i arbeidet med realkompetansevurderinger. Rammeverket har også potensiale til å bidra i samarbeidet med arbeidslivets parter for å sikre relevans mellom utdanning, læring og arbeidslivets behov. Arbeidet som KD har satt i gang med å undersøke på hvilken måte rammeverket kan kobles til kompetanser som ikke er en del av det formelle utdanningssystemet er en del av dette samarbeidet⁴.

Hvordan kan kvalifikasjonsrammeverket brukes som et mobilitetsverktøy i og utenfor Norge

Som første steg i arbeidet med å koble nivåene i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (NKR) til nivåene i det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (EQF), ble en henvisningsrapport presentert for EQF Advisory Group i juni 2014. I den forbindelse ble også nivåene for høyere utdanning selv-sertifisert (vurdert som kompatibelt) inn mot det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning som er utarbeidet i regi av Bologna-prosessen (QF-EHEA). Neste steg er å forskriftsfeste NKR og henvisningen i løpet av høsten 2014 / våren 2015.

Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (EQF) ble etablert i 2008. Hensikten er å legge til rette for mobilitet i lærings- og arbeidssammenheng, og å gjøre livslang læring til en realitet for alle borgere. Kjernen i rammeverket er en deling av kvalifikasjoner i åtte nivåer basert på læringsutbyttebeskrivelser. Henvisningen av det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket (NKR) til det europeiske kvalifikasjonsrammeverket (EQF) vil gjøre det mulig å sammenligne kvalifikasjoner mellom europeiske land. Det vil si at rammeverket er et verktøy som sammenligner nivåer og kvalifikasjoner på tvers av landegrensene. På sikt skal nye kvalifikasjonsbevis, eksempelvis Diploma Supplement, inneholde en klar henvisning til EQF via nasjonale kvalifikasjonssystemer.

³ Ikke-formell kompetanse: **organisert læring** på arenaer som ikke er del av det formelle utdanningssystemet. Uformell kompetanse: **ikke-organisert læring** som ikke er en del av det formelle utdanningssystemet.

⁴ Utvalg om kompetanser utenfor det formelle utdanningssystemet oppnevnt 11.10.2013

Betydningen for NOKUT

For NOKUT har arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket betydning både med tanke på norsk og utenlandsk utdanning. Nivåene i NKR og læringsutbyttebeskrivelsene er en del av kvalitetsvurderingen i arbeidet med norsk fagskoleutdanning og høyere utdanning, men denne artikkelen går ikke nærmere inn på detaljene rundt dette.

For godkjenning av utenlandsk utdanning vil de nasjonale kvalifikasjonsrammeverkene og EQF kunne brukes som verktøy ved å bidra med god og transparent informasjon om ulike lands utdanningssystemer og forenkle sammenligning av utenlandske kvalifikasjoner. Eksempelvis vil referansene til NKR/EQF/QF-EHEA-nivå i Diploma Supplement synliggjøre kvalifikasjonens nivå nasjonalt og regionalt.

I 2013 ble anbefalingen om bruken av kvalifikasjonsrammeverkene i forbindelse med godkjenning av utenlandske kvalifikasjoner tatt inn som et tillegg i Lisboakonvensjonen. Der står det at kvalifikasjonsrammeverk «...*should be used while considering the five key elements in recognition: level, learning outcomes, quality, workload and profile*». I følge anbefalingen vil rammeverkene for eksempel kunne bidra med å synliggjøre hva som er en vesentlig og/eller hva som ikke er en vesentlig forskjell mellom ulike lands kvalifikasjoner.

Nasjonalt kontaktpunkt for det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring

NOKUT er kontaktpunkt for Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring i Norge⁵, og arbeidet med rammeverket er for øyeblikket i en overgangsfase. Første fase i arbeidet med NKR besto av oppgaver knyttet til utviklingen av kvalifikasjonsrammeverket og henvisningen til EQF. NOKUTs bidrag i den fasen er avsluttet, og vi er nå inne i en overgangsfase fra utvikling til drift. En viktig oppgave for kontaktpunktet i fremtiden er å legge til rette for god implementering og bruk av rammeverket. Dette innebærer at NOKUT vil jobbe for å bidra til god kommunikasjon og dialog med utdanningssektoren, arbeidslivet og enkeltpersoner som kan ha nytte av rammeverket ved å utvikle eksempelvis informasjonsmateriell og møteplasser for sentrale aktører. I dette ligger blant annet kontakt og samarbeid med EU-kommisjonen, Kunnskapsdepartementet og andre etater som har ansvar for EU-verktøy i Norge, eksempelvis Utdanningsdirektoratet (EQVET, EQAVET, Euroguidance) og SiU (Europass og Erasmus+).

Rådgiver Ane Benedicte Lillehammer i Nasjonalt kompetansesenter for utenlandsk utdanning er NOKUTs kontaktperson for dette arbeidet.

Kilder

- Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR), Kunnskapsdepartementet, 15.12.2011
- Implementering av nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR), Kunnskapsdepartementet, 18.05.2012

⁵ Formelt heter det: «Nasjonalt kontaktpunkt for Det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring / National Coordination Point (NCP) for the European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF)».

- Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften)
- Explaining the European Qualifications Framework for Lifelong Learning, European Commission 2008
- Subsidiary Text to the Convention: «Recommendation on the use of Qualifications Frameworks in the Recognition of Foreign Qualifications», UNESCO og Council of Europe 2013
- <http://www.nlqf.nl/information-in-english>
- <http://www.ug.dk/>

Artikkelen er skrevet av Ane Benedicte Lillehammer